

Saksframlegg

Arkivsak: 14/2239-124

Sakstittel: Havbruksområde ved Alstein i den nye kommuneplanen
K-kode: 141

Saken skal behandles av:
Kommuneplanutvalget

Rådmannens tilråding til vedtak:

Området vest for Alstein legges ut som akvakultur i forslaget til ny kommuneplan.

Grunnlagsdokumenter:

Vedlegg:

1. Søknad om dispensasjon med vedlegg
2. Høringsbrev, dispensasjonssøknad
3. Delegert vedtak om dispensasjonssøknad.
4. Merknader til dispensasjonssøknad med oppsummering og rådmannens vurdering
5. Konsekvensutredning for naturmangfold, naturressurser og nærmiljø og friluftsliv
6. Rapport om påvirkning fra IVAR sentralrenseanlegg
7. Forundersøkelse for miljøforhold

Andre dokumenter i saken:

KPU- sakene 48/16 og 12/18: Regionalplan for sjøareal havbruk

Bakgrunnen for saken:

Bremnes Seashore søkte om dispensasjon fra kommuneplanen for etablering av nytt akvakulturområde ved Alstein i 2015. Søknaden ble sendt ut på høring i mars 2016.

Det kom inn flere merknader, hvor noen stilte seg negative til dispensasjonen. Flere av partene ba om at saken skulle avklares i kommuneplanen. Dette var også nevnt i

høringsbrevet som et mulig utfall av søknaden. I juli 2016 fattet rådmannen delegert vedtak (DS HNK 244/16):

Randaberg kommune avslår søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for etablering av nytt akvakulturområde ved Alstein i Håsteinsfjorden. Søknaden vil bli vurdert som et innspill til ny kommuneplan for Randaberg.

En grunn til avslaget var at det var for lite grunnlag om miljøvirkninger av anlegget til å kunne ta stilling til saken. Tiltakshaver har nå fått laget miljøundersøkelser og konsekvensutredning for naturmangfold, naturressurser og friluftsliv. Utredningen gir et godt nok beslutningsgrunnlag for å ta stilling til om forslaget til havbruksanlegg kan sendes ut på høring.

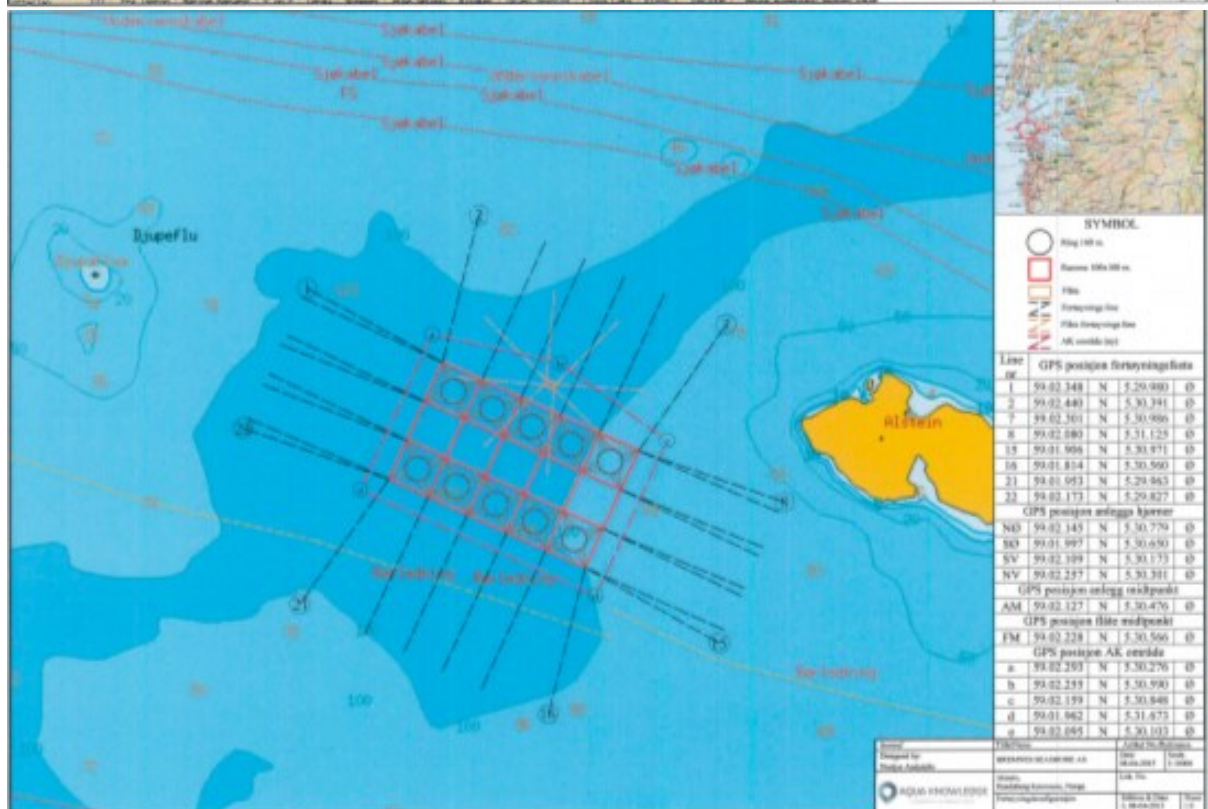
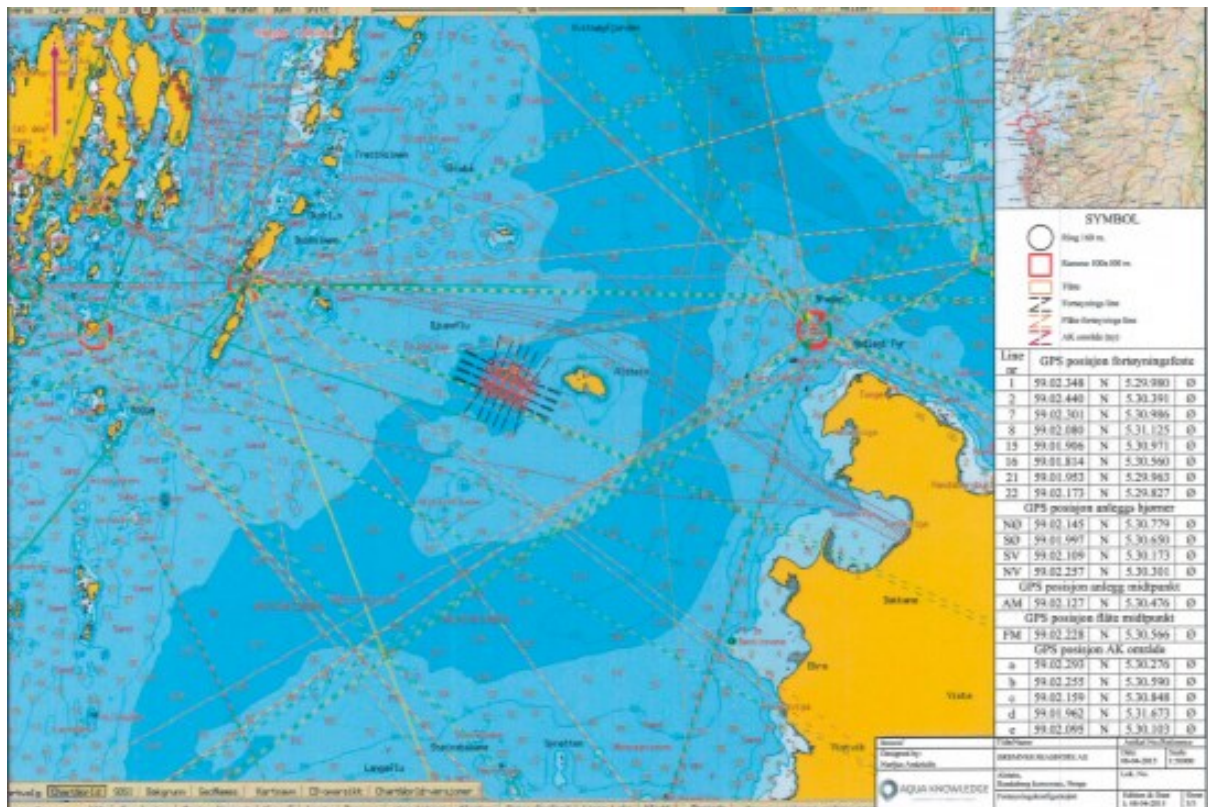
Saken fremmes som prinsippavklaring om området skal settes av til havbruk i forslaget til ny kommuneplan.

Saksopplysninger:

Plassering og utforming av anlegget:

Bremnes Seashore vil etablere seg ved Alstein fordi oppdrettsnæringen skal organiseres i produksjonsområder med ulike utsettings- og brakkleggingssoner. I Rogaland skal det være utsett vår- og høst- partall, og vår- og høst- oddetall. Bremnes Seashore mangler lokalitet i sone for vår-partall og Randaberg ligger i en slik sone. Innenfor sonen vil det være en produksjonssyklus på 24 måneder, inkl. en brakkleggingsperiode i februar-mars annethvert år. Hensikten med brakkleggingen å redusere sykdomsutfordringer og lusestrykket på villaks.

Bildene under viser ønsket plassering av anlegget.

Oppdrettsnæringen er i ferd med å etablere seg på mer eksponerte lokaliteter enn tidligere, der vannskiftingen er bedre. Eksponerte lokaliteter krever sterkere utstyr. I følge Bremnes Seashore gjør dette at de er avhengige av å lage lokalitetene større enn før. Det vil bli søkt om MBT (maksimal tillatt biomasse) på 6240 tonn. I praksis betyr det at det kan være 6240 tonn laks i anlegget.

Bremnes Seashore mener lokaliteten har stort potensiale, men er avhengig av en videreutvikling av utstyret næringen anvender i dag. Eksponerte lokaliteter som Alstein har god vannutskiftning og ligger i et område som har få oppdrettslokaliteter og dermed mindre utfordringer med sykdom og parasitter som lakselus.

Det anlegget de ønsker vil ligge på dyp mellom 80-110 meter. Det vil bestå av to rekker med fem ringer i hver rekke. Hver ring har diameter på 52 meter og ligger i rammefortøyning. Yttermålet på anlegget blir 450 x 270 meter. Ytterkantene blir markert med gule flottører med blinkende lys, radarreflektorer og AIS-sender (automatic identification system). I tillegg kommer fortøyning av anlegget.

Anlegget vil bli betjent med båt fra land, men kan fjernstyres fra land ved dårlig vær. Selskapet anslår at det blir aktuelt med 6-8 ansatte i produksjonen.

Forhold til overordnede planer og retningslinjer:

Regionalplan for sjøareal havbruk har en del retningslinjer for planlegging av havbruksanlegg, blant annet:

- *Kommunane skal før arealplanane vert vedtatt, greia ut om og opplysa om kva konsekvensar forslag til næringsareal til havbruksnæringa har for samfunns- og miljøinteressene og samla miljøbelastning på fjordane.*
- *Kommunane skal take omsyn til samfunnsinteressene sjøtransport, friluftsliv og naturmangfald i planlegginga av næringsareal til havbruksnæringa.*
- *Om det er vesentlege arealbrukskonfliktar, skal desse nasjonale og regionale samfunnsinteressene og samfunnsomsyna prioriterast framom havbruksnæringa.*
- *Sjømat og havbruk bør prioriterast framom annan bruk i dei sjøområda som er best egna til produksjon av sjømat.*

Regionalplan for vann har som formål beskytte vannmiljøet, inkludert kystvann, mot forringelse og å forbedre/gjenopprette miljøtilstanden innen 2022 (eller 2027). Lokaliteten ved Alstein ligger nær grensen mellom 3 kystvannforekomster. Økologisk tilstand i dag er fra moderat til god, mens ingen av områdene oppnår god kjemisk tilstand. Det er mål om god til svært god økologisk tilstand. En forekomst har mål om god kjemisk tilstand, mens de to andre er registrert som "oppnår ikke god tilstand" med utsatt frist om å oppnå god tilstand til 2027.

Fiskehelse og smittefare:

Mattilsynet anbefaler en minsteavstand på fem kilometer for anlegg med over 3600 MBT, for å redusere risiko for spredning av smitte. Strømforhold, bunntopografi og omkringliggende geografi kan legitimere kortere eller lengre avstander.

Lokaliteten ved Alstein ligger ca. 4,8 km fra nærmeste anlegg «Hestholmen Ø» i Kvitsøy kommune. Anleggene vil ha en sone med øyer og grunne partier mellom, noe som kan gi en gunstig bunntopografi i forhold til spredning. Ut fra topografi kan spredning mot nord og

lokaliteten Eime, 5,7 km unna, være mer sannsynlig. Det finnes ingen anlegg syd for Alstein, før Flekkefjord, noe som gir lav smittefare sydover.

Marint miljø:

I følge miljøundersøkelser (vedlegg 7) er sedimentet og fauna ved Alstein er naturlig og ikke negativt påvirket av ytre faktorer. Sedimentet fremstår som naturlig friskt, og de undersøkte kjemiske og sensoriske parametere er innenfor de beste tilstandsklasser. Alstein ligger i et strømrøkt område med lite sedimentering av fine partikler. Målinger indikerer sunne bunnforhold og god nedbrytningsevne.

Det er grunn til å tro at det vil bli store utslipp fra et anlegg av denne størrelsen. Utslippene fra lakseproduksjon kommer av avføring fra fisken og for som ikke blir spist. Begge knyttes opp mot partikler og økt tilførsel av næringsstoffet. Næringsstoffene vil påvirke miljøforholdet i området. Konsekvensene avhenger av grad av utslipp (produksjonsmengde og driftsmetoder), og hvordan forholdene på stedet gjør at partiklene akkumulerer. God vannutskifting bidrar til å redusere utfordringer med utslippet. Lokaliteten kan være bedre egnet for produksjon enn andre mer skjermede lokaliteter. I følge konsekvensutredningen (vedlegg 5) vil anlegget gi liten negativ konsekvens for naturtyper i sjø.

Kystvann/vannkvalitet:

I følge konsekvensutredningen tilsier informasjon om andre anlegg at den samlede belastningen fra oppdrett ikke vil overstige bæreevnen til resipienten, med hensyn til organiske tilførsler. Vannstrømmene sørger for god spredning av organiske partikler. Den gode strømmen kan virke negativt for spredning ved bruk av kjemiske midler med lang nedbrytningstid.

Villaks og sjøørret:

Lakselus og genetisk innblanding av rømt oppdrettslaks i villaksbestander er de største miljøutfordringene for villaksen.

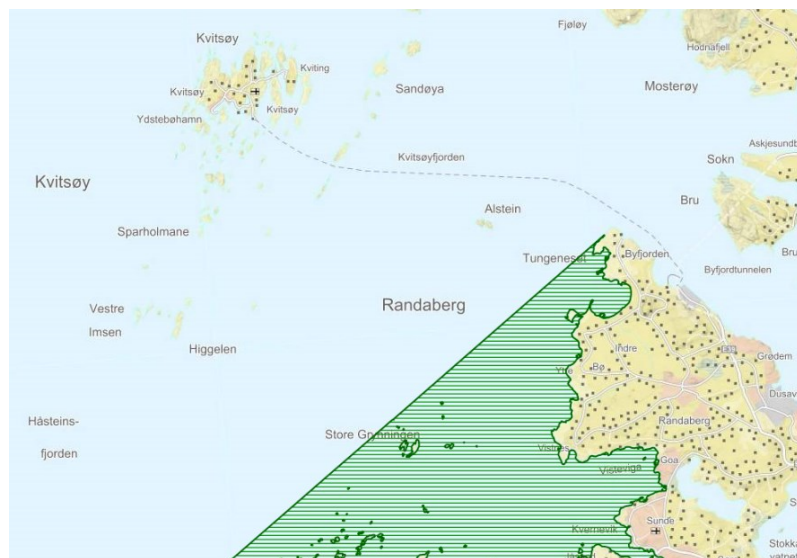
Spredning av gener fra oppdrettslaks er forbundet med rømming ved skade på havbruksanlegg. Dette vil det alltid være en viss fare for, selv om nyere anlegg blir bedre og mer robuste. Et havbruksanlegg ved Alstein vil øke sannsynligheten for rømming av oppdrettsanlegg i området. Alstein ligger ca. 2,5 km fra den nasjonale laksefjorden «kysten Jæren-Dalane», etablert for å gi ekstra beskyttelse for villaksen.

Lakselus senker overlevelsessevnen hos villaks og sjøørret. Lokaliteten ligger ved den mest sannsynlige utvandningsruten for laksesmolt fra elver i Idsefjorden, Høgsfjorden, Gandsfjorden og kanskje Årdalsfjorden. Et havbruksanlegg ved Alstein kan ifølge konsekvensutredningen (vedlegg 5) være en smitekilde for laksesmolten. Det er usikkert hvor stor påvirkningen vil bli, fordi det ikke er kjent hvilken rute molten til enhver tid velger.

Oppdrettslokaliteten Hestholmene ved Kvitsøy har ifølge konsekvensutredningen hatt lave lusetall til nå. Ved økt biomasse ved Alstein er det usikkerhet om det kan bli flere lusepåslag

ved Hestholmane, på grunn av at det blir en generell økning av lus i området. At området ved Alstein er tilnærmet fritt for oppdrett i dag gjør at anlegget får større negativ konsekvens enn ellers.

I følge konsekvensutredningen er det allerede moderat til stor belastning fra rømt oppdrettslaks på flere laksebestander i Boknafjorden. Samlet belastning av lakselus-smitte er også relativt høy, på grunn av mange anlegg og stor biomasse av oppdrettslaks. Det er usikkert om situasjonen er bærekraftig over tid, og med hensyn til villfisk sier rapporten at ingen tiltak som forverrer problemer knyttet til rømming eller lakselus er å anbefale.

Del av nasjonal laksefjord.

Verneområder:

Alstein er registrert som landskapsvernområde. Anlegget vil komme 300 – 400 meter utenfor verneområdet, men vil påvirke opplevelsen av landskapet i området. I følge konsekvensutredningen (vedlegg 5) har oppdrettsanlegget liten negativ konsekvens for rødlistede fuglearter på Alstein.

Heglane og Eime dyrelivsfredningsområde ligger ca. 1 km fra lokaliteten. I følge konsekvensutredningen (vedlegg 5) har anlegget ubetydelig konsekvens for fuglelivet i verneområdet. Dette forutsatt at det tas driftshensyn mht. båttrafikk/ruter m.m., og særlige hensyn under hekkesesongen og mytesesongen for ærfugl.

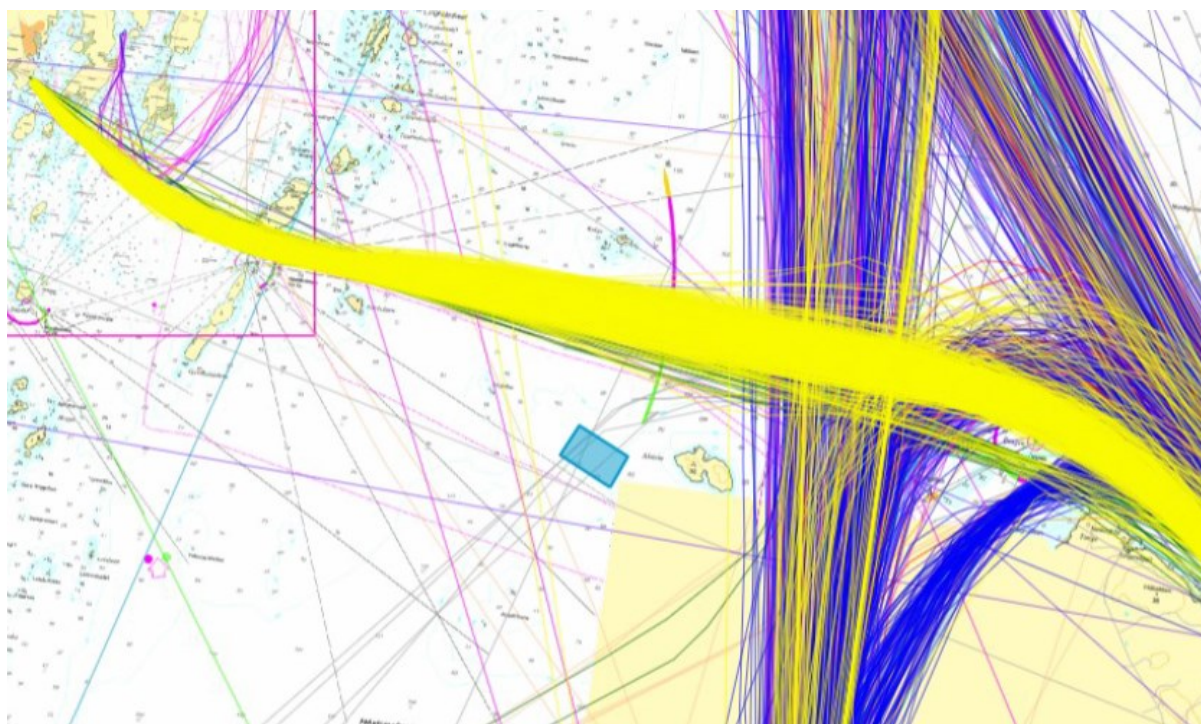
Utslipp i Håsteinsfjorden:

Det er gjort undersøkelser (vedlegg 6) av forholdet mellom havbrukslokaliteten og utslipp i Håsteinsfjorden fra IVARs sentralrenseanlegg i Mekjarvik. Utslipet kan potensielt påvirke de hygieniske forholdene med bakterievekst, samt tilføring av miljøgifter. Resultater fra spredningsberegninger indikerer at Alstein er relativt skjermet dersom avløpsvannet befinner seg ved sjøbunnen, men i større grad vil påvirkes dersom det når overflaten. Undersøkelsen konkluderer med følgende:

- Det kan ikke utelukkes at utslippet fra IVAR SNJ i Håsteinfjorden kan inneholde høye verdier av termotolerante koliforme bakterier og andre uønskede stoffer.
- Våre beregninger viser at i hovedsak er det svært lite transport av avløpsvann fra utslippspunktet i Håsteinfjorden til Alstein.
- Det kan ikke fullstendig utelukkes at episoder med ugunstige vind, strøm og hydrografiske forhold kan inntreffe, med transport fra utslippspunktet fra IVAR SNJ til Alstein som resultat.

Sjøtransport:

Lokaliteten er i et høyt trafikkert område, men utenfor hoved- og bileder. Hovedleden Feistensleia – Skudfjorden går forbi på østsiden av Alstein, mens det går bi-leder nord og sør for øyen. Anlegget ligger utenfor, men tett opp mot hvit sone – Gjerdholmen fyr.

Kartet viser hvor det kjørte store båter i mai 2015 (kilde: Kystverket).

Infrastruktur i sjø:

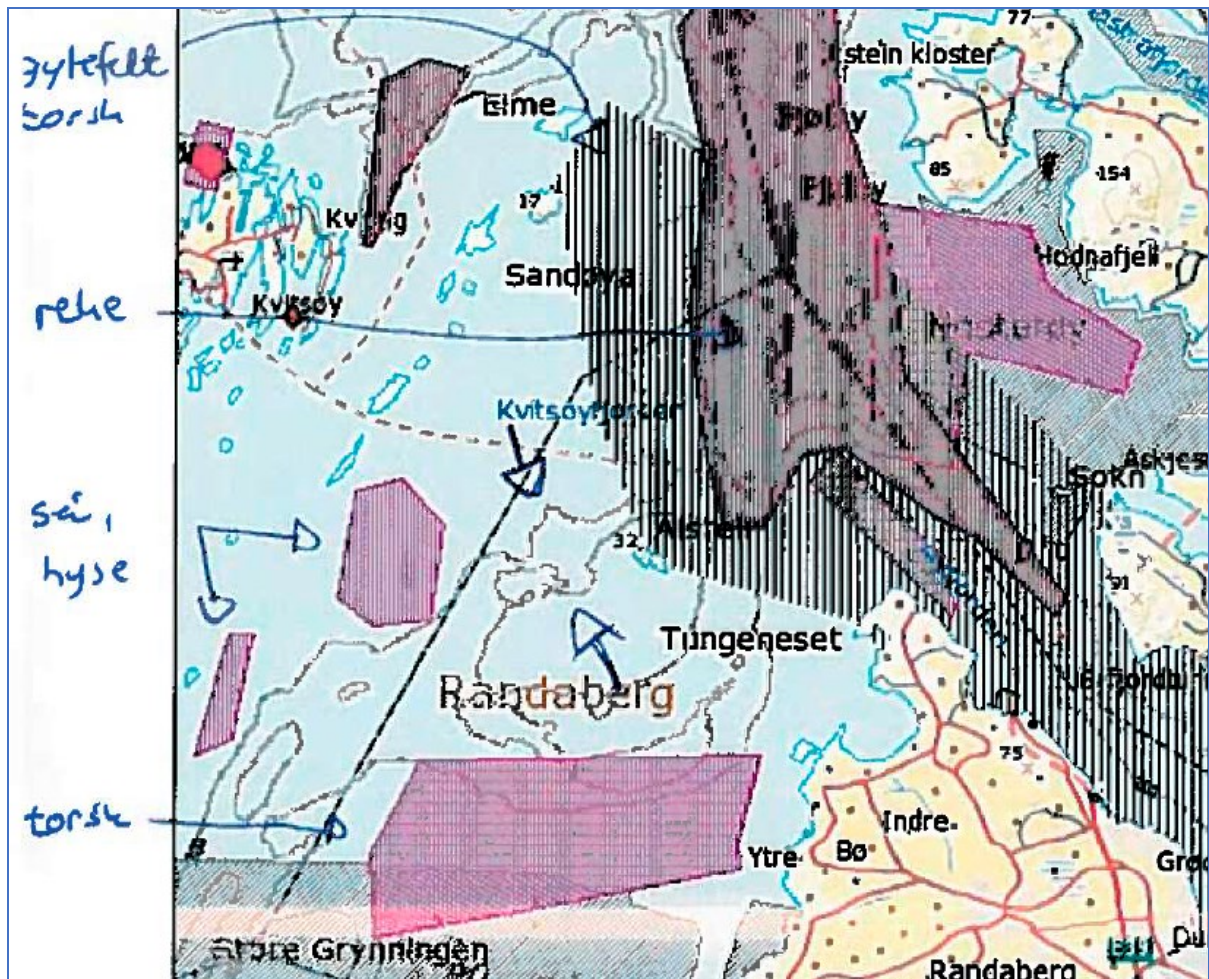
Det er flere sjøkabler nord for Alstein, men ikke inntil anlegget. Det er registrert en rørledning som går mellom anlegget i overflaten og forankringspunktene i sør.

Friluftsliv:

Området er ikke registrert som et viktig friluftsområde. Det er ikke kjent at det foregår friluftaktivitet i området. Anlegget vil ikke være til hinder for bruk av Alstein til friluftsmål, men kan redusere opplevelsen av småbåtliv i området. Havbruksanlegg skal ha en 20 meter sone med ferdselsforbud, og 100 meter sone med fiskeforbud.

Fiske:

Det er registrert gyteområde for torsk og reke i et område nordøst for Alstein. Det foregår rekeavl i stort sett hele Håsteinfjorden på dypere vann en ca. 120 m. Mot vest er det områder for sei- og hyse-fiske. Sør for Alstein er det registrert torskefiske.

Utsnitt av kart over fiskeressurser (kilde: Fiskalaget Vest).

I følge konsekvensutredningen vil tiltaket ha middels negativ konsekvens for fiske, på grunn av faren ved bruk av lusemiddel og negativ effekt på rekebestander og andre krepsdyr. Vannstrømmen vil sørge for god spredning av næringssalt og partikler fra anlegget, som trolig vil ha liten negativ virkning for torskkegg og larver i gyteområdet.

Skytefelt:

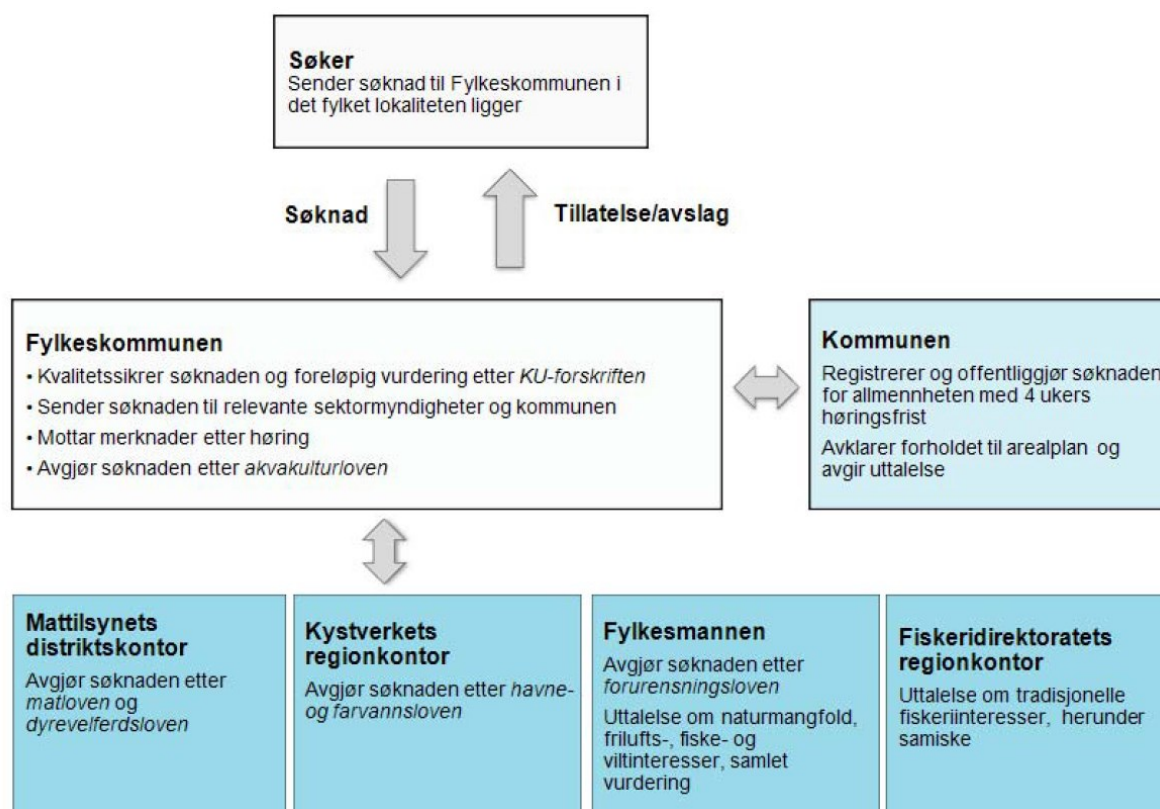
Lokaliteten ligger i et av forsvarets skytefelt. Forsvaret vurderer om området eller deler av det skal bli avviklet som øvingsfelt. De hadde ikke innspill til søknaden om dispensasjon fra kommuneplanen.

Risiko- og sårbarhet:

Potensielle risikomomenter er rømming av laks, sykdom, parasitter, skade på anlegg og/eller personell ved uvær, forurensing, og kollisjon med anlegget/fare for skipstrafikk.

Konsesjonsbehandling:

For å ta lokaliteten i bruk, behøves det konsesjon. Figuren under viser en forenklet konsesjonsprosess.

Laksetildelingsforskriften § 30 stiller følgende generelle vilkår for klarering av en lokalitet:

- Den skal være miljømessig forsvarlig
- Det skal være gjort en avveining av arealinteresser
- Det skal være gitt tillatelser etter sektorlovverk fra Mattilsynet, Fylkesmannen og Kystverket (jfr. figuren over)
- Lokaliteten skal ikke være i strid med kommuneplanen

Rådmannens vurdering:

Etter rådmannens vurdering er saken godt nok opplyst til å kunne ta stilling til om akvakultur skal legges inn i høringsforslaget til ny kommuneplan. Dersom anlegget skal inn, vil rådmannen fortsette arbeidet med konsekvensutredning og utforming av planen.

Havbruk styres av regelverk og konsesjonsordninger som ligger utenfor kommunens myndighet. Likevel er det lagt til kommunen å avklare gjennom plan- og bygningsloven om havbruk er ønsket i utgangspunktet. Kommunens vektning av saken kan ikke gå inn i alle tenkelige produksjonsmåter og bruk av ulike teknologier, selv om disse kan være

utslagsgivende for virkningene anlegget har mot omgivelsene. Derfor blir kommunes behandling av havbruk også mer prinsipiell. Det er mål om at havbruksnæringen skal vokse. Samtidig fører havbruk med seg en del ulemper for andre interesser i sjø. Kommunen må vekte fordelene mot ulempene, og så må konsesjonsmyndigheten ta siste beslutning om et anlegg kan tillattes, hvor mye fisk som kan produseres, og stille krav til produksjon, drift og utstyr.

Ut fra tilgjengelige data, utredninger, og innspill til dispensasjonssøknaden, fremstår lokaliteten med lav konfliktgrad på flere områder. De områdene som peker seg ut, som anlegget må vektes spesielt opp mot, er:

- Lakselus og villaks
- Rekefiske

Konsekvensene for rekefiske er knyttet opp mot bruken av kjemiske stoffer i behandlingen av lakselus. Midlene kan også skade reker og andre krepsdyr, og er særlig kjent for å ha effekt på rekefisket.

Konsekvensen for villaksen er knyttet til spredning av lakselus og genmateriale fra oppdrettslaks ved rømming. Et anlegg ved Alstein kan føre til negative konsekvenser for villaks og sjøørret ut over Randabergs grenser. Villaksen er under press og mange laksebestander har gått ned. Det er usikkert nøyaktig hvor rutene til laksesmolten går.

Det vil alltid være en risiko for rømming, men med robust utstyr blir risikoen mindre. Per i dag er lakselus et kjent problem, men utfordringen kan bli mindre eller unngås i framtiden, med utvikling av nye produksjonsmetoder og havbruksteknologi. Det pågår utviklingsprosjekter for såkalt «ikke medikamentelle avlusningsmetoder», andre gjør forsøk med at laksen får vokse lenger på land før den slippes ut, osv.

Anlegget vil ha miljøvirkning, men den samlede miljøvirkningen kan ikke bare måles lokalt. Bruk av lokaliteten fører ikke til at det blir produsert mer laks, men at laks som tidligere har blitt produsert på andre steder nå også kan stå ved Alstein, som ledd i nye produksjonsmetoder. Grepet med å flytte på produksjonen er med mål om å bedre situasjonen med lus og sykdommer. Rådmannen forutsetter at eventuell senere økning i produksjonsmengde laks ikke tillates uten at det er miljømessig forsvarlig.

Det er mange forhold som skal utredes og avklares gjennom konsesjonsbehandlingen. Det skal også gis tillatelser etter flere sektorlover. Etter rådmannens vurdering kan det aksepteres noe risiko gjennom en kommuneplanprosess, når et endelig vedtak uansett tas gjennom andre lovverk og prosesser enn kommunens egne. En viktig avklaring mot sektormyndighetene vil også skje gjennom høring av kommuneplanen.

Rådmannen anbefaler at det legges inn et havbruksområde ved Alstein i forslaget til ny kommuneplan.

Saksbehandler: Eirik Sand
Tjenesteområdesjef: Tonje Kvammen Doolan

Hvilke planer har dette konsekvenser for:

Kommuneplanen

Særutskrift: